ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

Α Π Ο Φ Α Σ Η

164/2025

Η Ολομέλεια του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, ύστερα από πρόσκληση της Προέδρου, συνήλθε σε συνεδρίαση στον συνήθη γι' αυτό τόπο την 3.6.2025 και ώρα 11:00, προκειμένου να συζητήσει επί της κατωτέρω υποθέσεως. Συγκροτήθηκε από τους: Ευτέρπη Κουτζαμάνη-Δρίλια, πρόεδρο, Ιωάννη Πολίτη, αντιπρόεδρο, και τα μέλη: Σωκράτη Τσιχλιά (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Δημήτριο Σταυρόπουλο (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Ευτύχιο Παλλήκαρη (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Πέτρο Τριανταφυλλίδη, Γεώργιο Βλαβιανό και Ιωάννη Μιχελάκη. Απόν το μέλος Σπυρίδων Χρυσοφώτης, ο οποίος είχε κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Ελένη Χατζηνικολάου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ.

Αντικείμενο της συζήτησης ήταν η ενδεχόμενη παραβίαση της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας από τον ιδιωτικό ραδιοφωνικό σταθμό με τον διακριτικό τίτλο «ΣΚΑΪ 100,3 FM» Νομού Αττικής, ιδιοκτησίας της εταιρείας με την επωνυμία «ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΝΤΟΤ ΚΟΜ ΑΝΩΝΥΜΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ», αναφορικά με διατάξεις που αφορούν: α) την προστασία της μνήμης νεκρού (σε σχέση με την αξία του ανθρώπου και την προσωπικότητα), β) τη μετάδοση ανακριβών ειδήσεων και πληροφοριών και γ) τη διόρθωση των ανακριβειών κατά τη διάρκεια της εκπομπής με παρουσιαστή τον Άρη Πορτοσάλτε, η οποία μεταδόθηκε στις 21 και 22 Οκτωβρίου 2020 από ώρα 08:00 έως 10:00 από τον ως άνω ραδιοφωνικό σταθμό. Η υπόθεση εξετάζεται κατόπιν καταγγελιών πολιτών με αριθμούς πρωτοκόλλου 4629, 4630, 4631, 4632, 4633, 4634, 4639/22.10.2020, 4657, 4658/23.10.2020, 4676/26.10.2020 και της αυτεπάγγελτης καταγγελίας με αριθμό πρωτοκόλλου 4653/22.10.2020.

Για τον έλεγχο σχηματίστηκε ο φάκελος με αριθμό 3/4.1.2023, ο οποίος ανατέθηκε στη διοικητική υπάλληλο Ροδόπη Μπιλιαρδή και στον ειδικό επιστήμονα-νομικό Αντώνιο Κεχρή. Μετά την παραίτηση και αποχώρηση από το ΕΣΡ του ως άνω ειδικού επιστήμονα, ο φάκελος επαναχρεώθηκε στην ειδική επιστήμονα-νομικό Ρέα Λαμπροπούλου. Η Διοικητική Υπάλληλος υπέβαλε την με αριθμό πρωτοκόλλου 369/ΕΣ/11.5.2023 έκθεση καταγραφής των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης. Στη συνέχεια η Ειδική Επιστήμων υπέβαλε την με αριθμό πρωτοκόλλου 605/ΕΣ/10.4.2025 νομική της εισήγηση.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, για λογαριασμό της εγκαλουμένης εταιρείας με την επωνυμία «ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΝΤΟΤ ΚΟΜ ΑΝΩΝΥΜΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ», ιδιοκτήτριας του ραδιοφωνικού σταθμού με τον διακριτικό τίτλο «ΣΚΑΪ 100,3 FM» Νομού Αττικής, παρέστη ο πληρεξούσιος δικηγόρος της Ευστάθιος Γεωργόπουλος. Ερωτηθείς από την Πρόεδρο, ο Δικηγόρος δήλωσε ότι γνωρίζει το περιεχόμενο του φακέλου, έλαβε δε τον λόγο και ανέπτυξε τους ισχυρισμούς του. Ζήτησε στη συνέχεια -και η Ολομέλεια δέχτηκε- να του παρασχεθεί προθεσμία για την κατάθεση εγγράφου υπομνήματος μέχρι και την 27.6.2025, ώρα 14:00 και η συζήτηση κηρύχθηκε περαιωμένη. Ο σταθμός κατέθεσε στη Γραμματεία το με αριθμό πρωτοκόλλου 3571/27.6.2025 υπόμνημά του.

Την 9.9.2025 και ώρα 11:00 η Ολομέλεια συνήλθε σε διάσκεψη επί της υποθέσεως, ύστερα από πρόσκληση της Προέδρου. Συγκροτήθηκε από τους: Ευτέρπη Κουτζαμάνη-Δρίλια, πρόεδρο, και τα μέλη: Σωκράτη Τσιχλιά, Δημήτριο Σταυρόπουλο (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Ευτύχιο Παλλήκαρη (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Σπυρίδωνα Χρυσοφώτη (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Πέτρο Τριανταφυλλίδη, Γεώργιο Βλαβιανό (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr») και Ιωάννη Μιχελάκη. Απών ο αντιπρόεδρος Ιωάννης Πολίτης, ο οποίος είχε κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Ελένη Χατζηνικολάου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ.

Η Πρόεδρος ενημέρωσε αναλυτικά για την υπόθεση το μέλος Σπυρίδωνα Χρυσοφώτη, το οποίο δεν μετείχε στη συνεδρίαση της 3.6.2025, αναγιγνώσκοντας τις

υποβληθείσες καταγγελίες, την με αριθμό πρωτοκόλλου 369/ΕΣ/11.5.2023 έκθεση καταγραφής των πραγματικών περιστατικών που συνέταξε η διοικητική υπάλληλος Ροδόπη Μπιλιαρδή, την με αριθμό πρωτοκόλλου 605/ΕΣ/10.4.2025 έγγραφη νομική εισήγηση που συνέταξε η ειδική επιστήμων-νομικός Ρέα Λαμπροπούλου, το με αριθμό πρωτοκόλλου 3571/27.6.2025 υπόμνημα του σταθμού, το πρακτικό της συζήτησης στην Ολομέλεια και το σύνολο των λοιπών εγγράφων του φακέλου. Το μέλος Σπυρίδων Χρυσοφώτης δήλωσε ότι ενημερώθηκε πλήρως ως προς τα ουσιώδη σημεία της συζήτησης της 3.6.2025 και η δήλωση του αυτή καταχωρίσθηκε στα πρακτικά. Παρέστη επίσης και η ανωτέρω ειδική επιστήμων-νομικός, η οποία ανέπτυξε το ζήτημα προφορικώς και στη συνέχεια αποχώρησε. Η Ολομέλεια, αφού ακροάσθηκε την επίμαχη ροή προγράμματος και μελέτησε το σύνολο των στοιχείων του φακέλου:

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

Ι. Νομικό μέρος

1. Το ΕΣΡ είναι η αρμόδια κατά το Σύνταγμα Ανεξάρτητη Αρχή (άρθρο 15 παρ. 2) για την άσκηση του άμεσου ελέγχου του κράτους επί της ραδιοφωνίας και της τηλεοράσεως και την επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβάσεων. «Ο άμεσος έλεγχος του κράτους… έχει ως σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων… την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας, καθώς και το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και νεότητας».
2. Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος: «Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας».
3. Κατά το άρθρο 106 παρ. 2 του Συντάγματος: «Η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία δεν επιτρέπεται να αναπτύσσεται σε βάρος της ελευθερίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ή προς βλάβη της εθνικής οικονομίας».
4. Κατά το άρθρο 5Α παρ. 1 του Συντάγματος: «Καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση, όπως νόμος ορίζει. Περιορισμοί στο δικαίωμα αυτό είναι δυνατόν να

επιβληθούν με νόμο μόνο εφόσον είναι απολύτως αναγκαίοι και δικαιολογούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας, καταπολέμησης του εγκλήματος ή προστασίας δικαιωμάτων και συμφερόντων τρίτων».

5. Κατά το άρθρο 1 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (που έχει νομική ισχύ επί τη βάσει της Συνθήκης της Λισαβόνας, άρ. 6 της ΣΕΕ): «Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι απαραβίαστη. Πρέπει να είναι σεβαστή και να προστατεύεται». Κατά το άρθρο 11 του ίδιου Χάρτη: «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς την ανάμειξη δημοσίων αρχών και αδιακρίτως συνόρων. Η ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και η πολυφωνία τους είναι σεβαστές».

6. Το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα του 1966 (Ν. 2462/1997), στον πρόλογο του αναφέρεται στην «αναγνώριση της εγγενούς αξιοπρέπειας και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρώπινης κοινωνίας». Στο άρθρο 17 παρ. 1 του Ν. 2462/1997 ορίζεται: «Κανείς δεν υπόκειται σε αυθαίρετες ή παράνομες παρενοχλήσεις της ιδιωτικής του ζωής, της οικογένειας, της κατοικίας ή της αλληλογραφίας του ούτε σε παράνομες προσβολές της τιμής και της υπόληψης του». Το άρθρο 19 παρ. 2 του ίδιου νόμου ορίζει: «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία της αναζήτησης, της λήψης και της μετάδοσης πληροφοριών και απόψεων κάθε είδους, ανεξαρτήτως συνόρων, προφορικά, γραπτά, σε έντυπα, σε κάθε μορφή τέχνης ή με κάθε άλλο μέσο της επιλογής του».

7. Σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 1 της ΕΣΔΑ (Ν.Δ. 53/1974) -όπως έχει μεταγλωττισθεί στη δημοτική επί τη βάσει του Π.Δ. 76/2022- «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης, καθώς και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς παρέμβαση δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων. Το παρόν άρθρο δεν εμποδίζει τα Κράτη να υποβάλλουν τις επιχειρήσεις ραδιοφωνίας, κινηματογράφου ή τηλεόρασης σε καθεστώς αδειοδότησης».

8. Ο Ν. 2328/1995 στο άρθρο 3 παρ. 1 περ. β΄ ορίζει: «Οι κάθε είδους εκπομπές (συμπεριλαμβανομένων και των διαφημίσεων) που μεταδίδουν οι ραδιοφωνικοί και τηλεοπτικοί σταθμοί πρέπει να σέβονται την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη,

τον ιδιωτικό και οικογενειακό βίο, την επαγγελματική, κοινωνική, επιστημονική, καλλιτεχνική, πολιτική ή άλλη συναφή δραστηριότητα κάθε προσώπου η εικόνα του οποίου εμφανίζεται στην οθόνη ή το όνομα του οποίου ή στοιχεία επαρκή για τον προσδιορισμό του οποίου μεταδίδονται».

9. Κατά το Ν. 3592/2007 άρθρο 1 παρ. 8: «Η παροχή ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών και η εκπομπή ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων εξυπηρετούν την κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και τηλεόρασης, την πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας και ιδίως το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 15 του Συντάγματος».

10. Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 του Ν. 4173/2013(που τροποποιήθηκε με το Ν. 4324/29.4.2015 που επανιδρύει την ΕΡΤ και ισχύει και για την τοπική ραδιοφωνία κατ' εφαρμογή του άρθρου 8 παρ. 1 του Ν. 2328/1995)[1]: «Οι ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές της ΕΡΤ Α.Ε. καθώς και το περιεχόμενο των διαδικτυακών ιστοτόπων της, εμπνέονται από τα ιδανικά της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της αξίας του ανθρώπου, της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου, της εθνικής ανεξαρτησίας, της ειρήνης και της συνεργασίας των λαών».

11. Κατά το Π.Δ. 77/2003 άρθρο 9 παρ. 2 εδ. α΄ και β΄: «Τα πρόσωπα που συμμετέχουν ή αναφέρονται στις εκπομπές πρέπει να απολαμβάνουν δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς. Ειδικότερα δεν επιτρέπεται η προσβολή της προσωπικότητας, της τιμής και της αξιοπρέπειάς τους».

12. Το άρθρο 5 παρ. 1 του Π.Δ. 77/2003 ορίζει: «Η μετάδοση των γεγονότων πρέπει να είναι αληθής, ακριβής και όσο είναι δυνατό πλήρης. Τα γεγονότα πρέπει να παρουσιάζονται με προσοχή και αίσθημα ευθύνης, ώστε να μη δημιουργούν υπέρμετρη ελπίδα, σύγχυση ή πανικό στο κοινό». Κατά την παρ. 2 του αυτού ως άνω άρθρου: «Ανακρίβειες ή παραπλανητικές δηλώσεις διορθώνονται αμέσως στο πλαίσιο της ίδιας ή παρόμοιας εκπομπής». Το άρθρο 8 παρ. 1 εδ. α΄ του Π.Δ. 77/2003 ορίζει: «Δεν πρέπει να μεταδίδονται πληροφορίες χωρίς να έχουν ελεγχθεί».

[1] Το άρθρο 8 παρ. 1 του Ν. 2328/1995 ορίζει ότι οι εκπομπές(περιλαμβανομένων και των διαφημίσεων) όλων των ραδιοφωνικών σταθμών διέπονται από τις αρχές και τους κανόνες εκπομπών και διαφημίσεων που ισχύουν για τις εκπομπές της Ελληνικής Ραδιοφωνίας Τηλεόρασης Α.Ε. στο πλαίσιο του άρθρου 15 παρ. 2 του Συντάγματος και της Οδηγίας 89/552/Ε.Ο.Κ του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 3.10.1989 που εφαρμόζεται αναλόγως και ως προς αυτούς.

13. Σύμφωνα με την Υπόδειξη 1/26.9.2011 το Ε.Σ.Ρ. υποδεικνύει στους δημόσιους και ιδιωτικούς ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς της χώρας όπως… μεριμνούν 1. Τα δελτία ειδήσεων και οι ενημερωτικές εκπομπές να συντάσσονται με αίσθημα ευθύνης, αντικειμενικότητα και πολυμέρεια για την έγκυρη ενημέρωση του κοινού. 2. Η μετάδοση των γεγονότων να είναι αληθής, ακριβής και όσο το δυνατόν πλήρης…
14. Με την Υπόδειξη 2/25.10.2011(σημ. 1), το Ε.Σ.Ρ. υποδεικνύει στους δημόσιους και ιδιωτικούς τηλεοπτικούς σταθμούς όπως κατά τη μετάδοση των εκπομπών μεριμνούν για το σεβασμό της αξιοπρέπειας του ατόμου (που συμμετέχει, αναφέρεται ή παρακολουθεί την εκάστοτε εκπομπή)…
15. Τέλος, κατά τα στοιχεία β΄ και ε΄ της παραγ. 1 του άρθρου 4 του Ν. 2863/2000, το Ε.Σ.Ρ ελέγχει την τήρηση των όρων και προϋποθέσεων καθώς και των εν γένει κανόνων και αρχών που προβλέπονται στην εκάστοτε ισχύουσα ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία και επιβάλλει, σε περίπτωση παραβάσεων, τις από το άρθρο 4 του Ν. 2328/1995 προβλεπόμενες διοικητικές κυρώσεις (για τους ραδιοφωνικούς σταθμούς η ισχύς του άρθρου 4 προβλέπεται στο άρθρο 8 παρ. 5 του Ν. 2328/1995).

Από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών συνάγονται τα ακόλουθα:

α) Η αρχή της αξίας του ανθρώπου καθίσταται, μέσω της αναγνώρισης της ως συνταγματικής αρχής και της δικαιοκρατικής της νοηματοδότησης, κανονιστική πηγή των δικαιωμάτων και ελευθεριών, υπό την έννοια ότι κάθε συνταγματικό δικαίωμα θεωρείται ότι αποτελεί ιδιαίτερη έκφανση και εκδήλωση της αξίας του ανθρώπου[2]. Η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 του Συντάγματος δεν θεσπίζει ατομικό δικαίωμα ούτε αποτελεί απλή διακήρυξη, αλλά κανόνα δικαίου συνταγματικού επιπέδου. Η διάταξη αυτή αποτελεί θεμελιώδη συνταγματικό κανόνα αντικειμενικού χαρακτήρα και άμεσης ισχύος (Α.Π. 40/1998)[3]. Η κατοχύρωση της αξίας του ανθρώπου είναι απαραβίαστη, δεν υπόκειται σε κανένα περιορισμό και σε καμία επιφύλαξη νόμου καθώς η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 δεν υπόκειται σε αναθεώρηση ούτε ανήκει σε εκείνες των οποίων η ισχύς μπορεί να ανασταλεί κατά το άρθρο 48 παρ. 1. Η αξία του ανθρώπου αποτελεί το άκρο όριο οποιουδήποτε περιορισμού ατομικού δικαιώματος

[2] Β. Τσεβρένης «Ανθρώπινη αξιοπρέπεια», 2012, σελ. 40-41, Sakkoulas-online.gr
[3] Γ. Κασιμάτης «Η απόφαση 40/1998 της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου. Οι βάσεις εφαρμογής της αρχής σεβασμού και προστασίας της αξίας του ανθρώπου και της εγγύησης της ιδιοκτησίας», Νομικό Βήμα, τεύχος 5, τόμος 47, Μάιος 1999

που επιτρέπει εκάστοτε το Σύνταγμα είτε αυτός αναφέρεται στο περιεχόμενο είτε στους φορείς του δικαιώματος[4]. Για τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 του Συντάγματος σημειώνει ο Π. Παυλόπουλος «*πρόκειται για θεμελιώδη διάταξη του Συντάγματος η οποία θέτοντας τον άνθρωπο στο επίκεντρο του ρυθμιστικού του πεδίου καθιερώνει τον εν γένει ανθρωποκεντρικό του χαρακτήρα…, όταν το άρθρο 2 παρ. 1 καθιερώνει την επιταγή του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου επιβάλλει όχι μόνο την παθητική υπεράσπιση της αξίας του ανθρώπου αλλά a fortiori και τον ενεργό σεβασμό της στην πράξη, υπενθυμίζει την "πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας", η υποχρέωση δε αυτή απευθύνεται στο κράτος αλλά και σε κάθε μέλος του κοινωνικού συνόλου…Η ως άνω διάταξη καθιερώνει έναν πραγματικό "δείκτη πορείας" για την πολιτεία για τον τρόπο που οφείλει να δρα στο πλαίσιο της έννομης τάξης…».*[5] *«Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν δεσμεύουν μόνο την κρατική εξουσία, δεσμεύουν και κάθε ιδιωτική, οικονομική ή κοινωνική εξουσία η οποία απειλεί, δυνάμει, την ελευθερία του ανθρώπου σε πολλές εκφάνσεις της».*[6]

Η έννοια της αξίας του ανθρώπου περιλαμβάνει την ενυπάρχουσα στον κάθε άνθρωπο ουσία, αυτή που φέρει ως έλλογο ον με φυσική, ηθική και νομική υπόσταση. Μέσω της γενικής ρήτρας του άρθρου 57 ΑΚ για την προστασία της προσωπικότητας, η συνταγματική αρχή του σεβασμού στην αξία του ανθρώπου τριτενεργεί στο πεδίο του ιδιωτικού δικαίου. Έτσι, κάθε πρόσωπο δικαιούται να απολαμβάνει τόσο από τους φορείς της κρατικής εξουσίας, όσο και από οποιονδήποτε τρίτο τη μεταχείριση που αρμόζει σε έλλογο και συνειδητό ον[7]. Τα ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα οφείλουν να τηρούν την αρχή της αξίας του ανθρώπου. Ενδεικτικά, σχετικές αποφάσεις με αναφορά στην αξία του ανθρώπου είναι οι ΣτΕ 4782/2012, 714/2013, 3311/2013, 4157/2014, 4992/2014[8].

---

[4] Π. Δαγτόγλου «Συνταγματικό Δίκαιο-Ατομικά δικαιώματα», 4η έκδοση, 2012, σελ. 1123, βλ. σχετικά Τ. Ηλιοπούλου-Στράγγα «Γενική θεωρία θεμελιωδών δικαιωμάτων», 2018, σελ. 195-199, Sakkoulas-online.gr

[5] Π. Παυλόπουλος «Η αξία του ανθρώπου ως θεμέλιο του ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα του Συντάγματος. Οι θεσμικές επιπτώσεις στο πεδίο της βιοηθικής», ΕφημΔΔ 2/2019, σελ. 122-131, Sakkoulas-online.gr

[6] Γ. Παπαδημητρίου «Τα ανθρώπινα δικαιώματα στην εποχή μας», Συνταγματικές Μελέτες, τ. 4, 2010, σελ. 13-23, Sakkoulas-online.gr

[7] Α. Μανιτάκης «Το υποκείμενο των συνταγματικών δικαιωμάτων», Α. Σάκκουλας, 1981, σημείωμα Χ. Τσίγκου για απόφ. ΣτΕ 2838/2014, ΔιΜΕΕ, 1/2015

[8] Η ΣτΕ 4992/2014 ορίζει ότι η κατ' άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος προστασία της αξίας του ανθρώπου, ως θεμελιώδης κανόνας της συνταγματικής τάξεως, δεν εξαρτάται από την εναντίωση αυτού που υπέστη τη σχετική προσβολή, αλλά έχει επιτακτικό χαρακτήρα κατά την άσκηση του συνταγματικώς προβλεπομένου ελέγχου από το ΕΣΡ.

β) Η έννοια της προσωπικότητας ορίζεται ως ενότητα σωματικών, ηθικοψυχικών και πνευματικών στοιχείων, είναι έννοια δυναμική αφού διαμορφώνεται μέσω της ενεργούς συμμετοχής του ατόμου στην κοινωνία βίου, δράσεων, αξιών και ιδεών με τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας και ότι έκφανση του δικαιώματος της προσωπικότητας αποτελούν η τιμή και υπόληψη κάθε ανθρώπου η οποία αντικατοπτρίζεται στην εκτίμηση και αξία που αποδίδεται σε αυτόν από τους συνανθρώπους του (ενδεικτικά ΑΠ 40/1998, ΑΠ 788/2000, ΠΠΡ Θ 7036/2002, ΑΠ 576/2006, ΑΠ 1095/2008, ΑΠ 311/2009, ΑΠ 967/2011, ΑΠ 899/2011, ΑΠ 271/2012, ΣτΕ 285/2012, ΣτΕ 2014/2012, ΣτΕ 334/2013, ΣτΕ 2387/2013, ΑΠ 471/2013, ΑΠ 571/2014, ΣτΕ 1244/2015, ΣτΕ 3926/2015, ΣτΕ 1173/2017, ΣτΕ 334/2017, ΣτΕ 1732/2017, ΣτΕ 1089/2018). Η προστασία της «εσωτερικής» τιμής θεωρείται ότι ενυπάρχει στον άνθρωπο και είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη με την αξία του, τον καταλαμβάνει ως φορέα πνευματικών και ηθικών αξιών, την απολαμβάνει δε λόγω της συμμόρφωσης του με τις νομικές και ηθικές του υποχρεώσεις, ενώ η «εξωτερική» τιμή[υπόληψη] περιλαμβάνει την κοινωνική του καταξίωση, την αναγνώριση του και την καλή του φήμη που τα απολαμβάνει στην κοινωνία συνεπεία των ιδιοτήτων και ικανοτήτων του για την εκπλήρωση των ιδιαίτερων κοινωνικών του έργων ή του επαγγέλματος του. Τα όρια της ελευθερίας του Τύπου σταματούν εκεί όπου αρχίζει η απαραβίαστη σφαίρα της προσωπικότητας (τιμής και υπόληψης) της οποίας η καταβαράθρωση μπορεί να δηλώνεται με την ενσυνείδητη έκφραση περιφρόνησης.

γ) Παρόλο που με το θάνατο του προσώπου λήγει η προσωπικότητα και αποσβέννυνται τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτήν, παραμένει ο αναγκαίος σεβασμός στη μνήμη του κι η ύπαρξη ενός κύκλου προσώπων που τρέφουν αισθήματα αγάπης προς τον θανόντα.[9] Κατά το άρθρο 57 εδ. β΄ του Α.Κ. ο σύζυγος, οι κατιόντες, οι ανιόντες, οι αδελφοί και οι κληρονόμοι από διαθήκη έχουν δικαίωμα προστασίας της μνήμης του νεκρού. Τα πρόσωπα αυτά, όταν θίγεται η προσωπικότητα τους από διασυρμό της μνήμης νεκρού, μπορούν να ζητήσουν εξ ιδίου δικαίου την παρεχόμενη προστασία. Κατά την απόφαση 6822/2008 ΜΠΡ Αθ. «*προσβολή της μνήμης του νεκρού, ως συνέχεια της εν ζωή προσωπικότητας του ατόμου, μπορεί να συντελεστεί με κάθε τρόπο κατά τον οποίο είναι δυνατή προσβολή και επί ζώντος ατόμου, όπως με αντίστοιχη προσβολή της τιμής, της εικόνας, του*

[9] Α. Γεωργιάδης «Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου», εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2002, σελ.160

απορρήτου και αναπαραστάσεως εν γένει της ζωής του αποθανόντος»[10]. Σχετικό σκεπτικό φέρει και η απόφαση 1065/2016 Εφετείου Αθήνας που αφορά προσβολή μνήμης νεκρού στο διαδίκτυο. Αφετηρία αποτελεί η διαφύλαξη της καλής μνήμης του νεκρού και κριτήριο για τη διάγνωση της ύπαρξης ή όχι προσβολής η προσωπικότητα του νεκρού και ο τρόπος που ο ίδιος θα αντιδρούσε στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Σύμφωνα με την απόφαση ΣτΕ 346/2024 σκέψη 6: «*Από τις προπαρατεθείσες νομοθετικές διατάξεις [ήτοι το άρθρο 2 παρ. 1 και άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος, άρθρο 10 της ΕΣΔΑ, άρθρο 3 παρ. 1 Ν. 2328/1995, άρθρο 9 παρ. 2 του Π.Δ. 77/2003] ερμηνευόμενες σε συνδυασμό με το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, συνάγεται ότι η υποχρέωση των τηλεοπτικών σταθμών να σέβονται την προσωπικότητα, τιμή και αξιοπρέπεια των προσώπων η εικόνα των οποίων προβάλλεται ή στοιχεία των οποίων παρουσιάζονται στις εκπομπές τους, αφορά αδιακρίτως κάθε πρόσωπο ακόμα και εάν δεν βρίσκεται στη ζωή-βλ. ΣτΕ 1227/2020, 4391/2013-, καθόσον παύει μεν μετά το θάνατο η προσωπικότητα, διατηρείται ωστόσο η υποχρέωση αντιμετώπισης του θανόντος με αξιοπρέπεια και σεβασμού της μνήμης του*». Στην απόφαση ΣτΕ 1246/2015 σκέψη 8 επισημαίνεται ότι: «*Απαιτείται αξιοπρεπής συμπεριφορά έναντι του προσώπου που αναφέρεται σε τηλεοπτική εκπομπή, ανεξαρτήτως του αν βρίσκεται ή όχι στη ζωή*».

δ) Η ελευθερία της έκφρασης που εξασφαλίζεται από το άρθρο 14 παρ. 1 του Συντάγματος και 10 της ΕΣΔΑ, καλύπτει τον έγγραφο και ηλεκτρονικό τύπο ως μέσα για τη διάδοση πληροφοριών και στοχασμών. «*Η ελευθερία της έκφρασης συντελεί σε δύο παράλληλες συγκλίνουσες λειτουργίες, την ολοκλήρωση του ατόμου και την ενδυνάμωση της δημοκρατικής κοινωνίας. Χωρίς την ελευθερία της έκφρασης, το άτομο δεν δύναται να συμμετέχει ουσιαστικά και κατά την προσωπική του βούληση στη δημόσια σφαίρα, όπου τα ζητήματα γενικού ενδιαφέροντος δικαιολογούν το διαξιφισμό αντίθετων, ακόμα και προκλητικών θέσεων»*.[11] Η ωφελιμότητα της πληροφόρησης δεν εξαντλείται στην απλή αύξηση των εγκυκλοπαιδικών γνώσεων και τη μόρφωση του ατόμου, αλλά έχει καίρια πολιτική λειτουργία στο βαθμό που δημιουργεί γνώμες, ενισχύει πεποιθήσεις και συνδιαμορφώνει τις κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις[12].

[10] Σχετική είναι και η ΑΠ 1293/2017

[11] Λ.Α. Σισιλιάνος: «Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου», Νομική Βιβλιοθήκη, 2013, σελ. 395

[12] Βλ. Ν. Αλιβιζάτος : «Η ιδιωτική ζωή των δημοσίων προσώπων» 1998, Ι. Μανωλεδάκης : «Τα όρια εξουσίας των ΜΜΕ» 2002

Με βάση τις ανωτέρω σκέψεις σημειώνεται ότι η ελευθερία της έκφρασης ανάγεται στην ελεύθερη διακίνηση των ιδεών και των επιχειρημάτων, ακόμα και των πιο σοκαριστικών καθώς αυτή τίθεται ως αξεπέραστη ηθική και πολιτική συνθήκη της ανεύρεσης της καλύτερης απάντησης στα κρίσιμα ερωτήματα που απασχολούν τη δημόσια και ιδιωτική σφαίρα. Η ελευθερία της έκφρασης συνδέεται άμεσα με την προσωπική αυτονομία και τη δημοκρατική αρχή, διότι μέσα από τη διαλογική αντιπαράθεση αφενός το άτομο εκπαιδεύεται στην ιδιότητα του πολίτη και αναπτύσσει την προσωπικότητα του, αφετέρου δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για τη λήψη και νομιμοποίηση των πιο ωφέλιμων για το δημόσιο συμφέρον αποφάσεων.

ε) Η ελευθερία της έκφρασης γνώμης συνδέεται με την ελευθερία της πληροφόρησης που αποτελεί βασική αξία της δημοκρατικής αρχής. Για να διαμορφώσουν οι πολίτες σαφή εικόνα της κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας θα πρέπει να λαμβάνουν πληροφορίες οι οποίες να είναι αληθείς, ακριβείς, τεκμηριωμένες και μη παραποιημένες. Ψευδείς ειδήσεις είναι αυτές που περιγράφουν γεγονότα, συμβάντα, δράσεις που δεν έχουν συμβεί. Οι μεταδιδόμενες πληροφορίες πρέπει να έχουν ελεγχθεί πριν τη μετάδοση τους, σε περίπτωση δε ανακοίνωσης ανακριβούς πληροφορίας, αυτή πρέπει να διορθώνεται αμέσως στο πλαίσιο της αυτής ή παρόμοιας εκπομπής. Ο δημοσιογράφος θεωρείται ότι ενήργησε καλόπιστα όταν έχει συλλέξει τις πληροφορίες του με δεοντολογικό τρόπο και έχει επιβεβαιώσει την ακρίβεια τους. Κατά την απόφαση 272/2019 Πολ. Πρωτ. Αθηνών η αλήθεια συνιστά και ταυτίζεται με το ουσιαστικό, θεμελιώδες περιεχόμενο της έκφρασης όταν αυτή αναφέρεται σε πραγματικά ζητήματα.

Κατά την απόφαση ΣτΕ 4418/2014: τα επίμαχα γεγονότα πρέπει να παρουσιάζονται με προσοχή και αίσθημα ευθύνης και να ελέγχονται πριν τη μετάδοση τους, να μη διατυπώνονται δε κρίσεις βασισμένες σε πιθανολογήσεις που εμφανίζονται υπό τη μορφή πληροφορίας, γιατί αυτή η παρουσίαση του θέματος είναι ικανή να δημιουργήσει σύγχυση και πανικό στο κοινό.

Κατά την απόφαση ΣτΕ 2064/2013: το ρεπορτάζ που αποτελεί προϊόν δημοσιογραφικής έρευνας πρέπει να ελέγχεται πριν μεταδοθεί για την ακρίβειά του και η διόρθωση της μεταδοθείσας ανακριβούς είδησης δεν αίρει την τελεσθείσα παράβαση της παρ. 1 του άρθρου 8 του Π.Δ. 77/2003 η οποία συνίσταται στη μη τήρηση εκ μέρους των συντελεστών της εκπομπής της υποχρέωσης που υπείχαν να

ελέγξουν την ακρίβεια της περιελθούσας σε αυτούς πληροφορίας προ της μεταδόσεως της στο τηλεοπτικό κοινό.

ΙΙ. Πραγματικό μέρος

Από τα έγγραφα του φακέλου, την ακρόαση της επίμαχης ροής προγράμματος και τους ισχυρισμούς της εγκαλουμένης εταιρείας (προβληθέντες προφορικώς και εγγράφως), προέκυψαν τα εξής:

α) Στην εκπομπή που παρουσίασε ο Άρης Πορτοσάλτε στις 21.10.2020 ώρα 8.00΄ από τον ραδιοφωνικό σταθμό Σκάι 100,3, ο παρουσιαστής σχολιάζει θέματα της επικαιρότητας, συνομιλεί με καλεσμένους και απαντά σε μηνύματα ακροατών.

Στις 8.19΄ ο παρουσιαστής αναφέρεται στο θάνατο του Ζακ Κωστόπουλου[13] λέγοντας: «*…Γιατί θα έχουμε σήμερα συγκεντρώσεις και πορείες; Γιατί αρχίζει μια δεύτερη δίκη του Ζακ Κωστόπουλου, αυτού του ανθρώπου ο οποίος μπήκε να ληστέψει και δεν συνελήφθη, όπως έπρεπε να συλληφθεί, μεταξύ μας. Έπεσε εκεί, έπεσε ένας κόσμος εκεί πάνω και έγιναν, έγιναν πράγματα, τα οποία δεν έπρεπε να συμβούν. Έτσι; Για να είμαστε καθαροί. Όποιος μπαίνει σ' ένα μαγαζί μέσα, γιατί αυτός απεδείχθη ότι είναι τοξικο…αυτός – δεν θα μπω στις λεπτομέρειες της υπόθεσης. Δεν έγιναν, έγιναν πράγματα που δεν πρέπει να γίνονται σε μια κοινωνία. Σύμφωνοι; Μπήκε κάποιος να, να, να-πώς το λένε; Να κάνει διάρρηξη, θα έρθει η αστυνομία να τον συλλάβει. Εντάξει, παιδιά; Αυτή είναι η δική μου γνώμη. Θα μου πεις, εσύ εφάρμοσέ το στο σπίτι σου! Και τελειώνει, δεν μπαίνω στην κουβέντα, γιατί η μια κουβέντα θα φέρει την άλλη και δεν έχει κάνα νόημα».*

Στις 8.22΄ ο παρουσιαστής εκφράζει πάλι την απορία του για τις συγκεντρώσεις που έχουν προγραμματισθεί από συλλογικότητες έξω από τα δικαστήρια με αφορμή τη δίκη για το θάνατο του Ζακ Κωστόπουλου.

Στις 8.41΄ ο παρουσιαστής, απαντώντας σε μήνυμα ακροατή σχετικά με τις συγκεντρώσεις που αναμένεται να λάβουν χώρα έξω από τα δικαστήρια, επισημαίνει

[13] Ο Ζακ Κωστόπουλος ήταν Έλληνας ακτιβιστής της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας, ενώ αρθρογραφούσε και σε περιοδικά. Σκοτώθηκε τον Σεπτέμβριο 2018 σε περιστατικό που έλαβε χώρα σε κοσμηματοπωλείο στην περιοχή της πλατείας Ομονοίας. Για το θάνατο του απαγγέλθηκαν κατηγορίες για θανατηφόρα σωματική βλάβη σε δύο πολίτες και σε τέσσερις αστυνομικούς. Το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο Αθήνας (3.5.2022) κατέληξε στην ετυμηγορία της ενοχής των δύο πολιτών και της απαλλαγής των τεσσάρων αστυνομικών. Η ποινή κατά των δύο πολιτών επιβεβαιώθηκε από το Μικτό Ορκωτό Εφετείο Αθήνας (Ιούλιος 2024)

πως δεν είναι δική του δουλειά να πει να απαγορευτούν οι συγκεντρώσεις, είναι θέμα ατομικής ευθύνης[14]. Ενδεικτικά, απευθυνόμενος στον ακροατή, αναφέρει: «*…Δεν μπορώ εγώ να βγάλω όρντινα και να πω να απαγορευτούν, υπάρχει κυβέρνηση. Εγώ δεν είμαι τίποτα, να απαγορευτούν οι διαδηλώσεις, επειδή το θέλεις εσύ και η παρέα σου! Εντάξει, αγαπητέ μου φίλε; Στην ατομική ευθύνη απόκειται στο να μην διαδηλώσουν σήμερα οι άνθρωποι για την… χι, ψι, ζεντ δίκη! Εντάξει; Θα μου πείτε, δεν είναι μία οποιαδήποτε δίκη, είναι μια άλλη ιστορική δίκη. Ωραία, επειδή λοιπόν ξεκινήσαμε την φάμπρικα των ιστορικών δικών…, απευθύνθηκα προηγουμένως στους σεβάσμιους της πολιτείας μας, να βγουν να μιλήσουν, ότι αυτό το πράγμα δεν το πάμε καλά. Έτσι, όπως μπορώ ταπεινά να πω τη γνώμη μου. Πάμε παρακάτω όμως!».*

Στις 9.10΄ ο παρουσιαστής, απαντώντας σε μηνύματα ακροατών, κάνει εκ νέου μνεία στις συγκεντρώσεις με αφορμή τη δίκη για το θάνατο του Ζακ Κωστόπουλου λέγοντας: «*Το δεύτερο θέμα που σας ευαισθητοποιεί είναι οι σημερινές συγκεντρώσεις και πορείες με αφορμή την έναρξη της δίκης του Ζακ Κωστόπουλου, για τη δολοφονία του Ζακ, τον φόνο του Ζακ, στοπ, όχι δολοφονία, για τον φόνο του Ζακ Κωστόπουλου στο κέντρο της Αθήνας…, θα έχουμε διαδηλώσεις και πορείες. Είναι μια δεύτερη δίκη η οποία έτσι κινητοποιεί… κάποιες κοινωνικές ομάδες, οι οποίες θέλουν να διαμαρτυρηθούν, την ώρα που έχουμε δικαιοσύνη, η οποία κάνει τη δουλειά της*».

Στις 9.23΄ ο παρουσιαστής συμφωνεί με παρατήρηση ακροατή ο οποίος επισημαίνει ότι η δίκη γίνεται για το θάνατο του Ζακ Κωστόπουλου, όχι για το φόνο ή τη δολοφονία του.

β) Στην εκπομπή που παρουσίασε ο Άρης Πορτοσάλτε στις 22.10.2020 ώρα 8.00΄ από τον ραδιοφωνικό σταθμό Σκάι 100,3, ο παρουσιαστής σχολιάζει θέματα της επικαιρότητας, συνομιλεί με καλεσμένους και απαντά σε μηνύματα ακροατών.

Στις 8.45΄ ο παρουσιαστής επανέρχεται στο θέμα της δίκης για το θάνατο του Ζακ Κωστόπουλου λέγοντας: «*Θέλω να σημειώσω το εξής: Είμαι από χθες το μεσημέρι πάλι απολύτως στοχοποιημένος. Είπα πράγματα χθες με αφορμή τον συχωρεμένο τον Ζακ Κωστόπουλο, πήραν τη μία πρόταση, τους έδωσα την αφορμή βέβαια, δεν θα το κρύψω. Τους έδωσα την αφορμή να με σκίσουνε κανονικά, στοχοποιημένος απόλυτα, απόλυτα! Τι είπα όμως; Είπα, ότι δεν έπρεπε να γίνει αυτό, δεν έπρεπε δηλαδή να οδηγηθεί στο νόμο του Λιντς ο συχωρεμένος, εντάξει; Το λάθος μου ήταν… ότι μπήκα*

[14] Ο παρουσιαστής μιλά για ατομική ευθύνη λόγω των περιορισμών στη μετακίνηση πολιτών που ίσχυαν τη δεδομένη χρονική περίοδο εξαιτίας της πανδημίας covid-19.

στο αν ήταν τοξικομανής ή όχι. Θα τα πει η δικαιοσύνη, θα συζητηθούν εκεί, δεν θα μπω…, γιατί έχω βρει υλικό άφθονο επ' αυτού. Θέλει η υπεράσπιση, θέλει η πολιτική αγωγή, η οικογένεια, να έχει μία υπερασπιστική γραμμή-δικαίωμά τους είναι προφανώς. Με αυτά που είπα εκεί μπορεί να τους χάλασα τη γραμμή τους. Το καταλαβαίνω… φεύγω. Αλλά δεν πρόσεξαν αυτοί, οι οποίοι, γιατί όλα αυτά τα συστήματα, γιατί υπάρχει ένα σύστημα, υπάρχει ένα σύστημα, κυρίες και κύριοι! … Λοιπόν, αυτά λοιπόν τα αντισυστήματα που με δολοφόνησαν πάλι χθες λεκτικώς… μέσω του twitter απέφυγαν να διαβάσουν το υπόλοιπο. Επαναλαμβάνω, τους έδωσα την αφορμή, δεν το κρύβω. Και, το αναγνωρίζω κιόλας και δημοσίως, γιατί μου λέτε, Άρη, χθες τι σου κάνανε και τι είπες; Είπα κάτι που…, τους ενόχλησε, αλλά δεν θα πω, δεν θα το συνεχίσω, είναι θέμα της δικαιοσύνης και κακώς… το πήγα από εκεί χθες. Εγώ το μόνο που είπα ήταν το εξής: Ότι δεν έπρεπε να εξελιχθεί έτσι. Βρέθηκε μέσα σε ένα μαγαζί αυτός ο άνθρωπος; Κάλεσε την αστυνομία! Δεν έχει δουλειά κανένας εκεί! Και θα κριθεί η αστυνομία απ' το πώς έκανε τη δουλειά της. Σημειωτέον η αστυνομία ήταν στα χρόνια Σύριζα, θυμίζω. Αυτό το, δυστυχώς το κακό συμβάν, αυτός ο θάνατος επήλθε αστυνομία με διοίκηση Σύριζα! … Αν πίκρανα την οικογένεια, θα πω, ζητώ συγγνώμη. Αν πίκρανα την οικογένεια του Ζακ Κωστόπουλου, θα πω, ζητώ συγγνώμη. Εντάξει; Έτσι καθαρά και ξάστερα. Ο.Κ., λεβεντοπούλα και λεβεντοπούλες; … Όλη αυτή η λάσπη και οι δολοφόνοι! Γιατί είστε δολοφόνοι χαρακτήρα. Εσείς που με σκίζετε, είστε δολοφόνοι χαρακτήρα. Σύμφωνοι; Δεν θα βγάλω τα δικά μου χαρτιά, δεν υπάρχει λόγος. Εγώ τιμώ τον συχωρεμένο, δηλαδή εννοώ, τιμώ τον πεθαμένο και την οικογένειά του, να τον υπερασπιστεί και την τιμή τους προφανώς! … Ο.Κ.! Τα 'παμε; Τα 'παμε! Πάμε παρακάτω τώρα! Διάλειμμα!».

Περαιτέρω, από την παρακολούθηση και καταγραφή των πραγματικών περιστατικών προκύπτουν εν κατακλείδι τα ακόλουθα:

α) Ως προς την προσβολή μνήμης νεκρού λόγω μετάδοσης ανακριβών πληροφοριών: Στη διάρκεια της εκπομπής της 21.10.2020 που παρουσίασε ο Άρης Πορτοσάλτε από τη συχνότητα του ραδιοφωνικού σταθμού Σκάι 100,3, ο παρουσιαστής, από δικαιολογημένο δημοσιογραφικό ενδιαφέρον, αναφέρεται στη δίκη για το θάνατο του Ζακ Κωστόπουλου δεχόμενος όμως ότι «*μπήκε να ληστέψει…, απεδείχθη ότι είναι τοξικοαυτός…, μπήκε να κάνει διάρρηξη…*». Οι ανωτέρω εκφράσεις δηλώνουν βεβαιότητα για γεγονότα τα οποία θα μπορούσαν να προσβάλουν τη μνήμη του

νεκρού, δεδομένου μάλιστα ότι, κατά το χρόνο μετάδοσης της εκπομπής, δεν υπήρχαν επαρκή στοιχεία που να αποδεικνύουν τις ως άνω παράνομες ενέργειες στις οποίες φέρεται να είχε προβεί ο Ζακ Κωστόπουλος. Εξάλλου, σύμφωνα με δημοσιεύματα του τύπου[15], ο θανών δεν είχε καταναλώσει ναρκωτικές ουσίες ούτε αλκοόλ. Ο παρουσιαστής επίσης εκφράζει την άποψη ότι, αφού ο θανών είχε εισέλθει στο κατάστημα για να ληστέψει, θα έπρεπε να συλληφθεί και όχι να εξελιχθεί η υπόθεση κατά τρόπο που οδήγησε στο θάνατο του ανθρώπου.

β) Ως προς τη διόρθωση ανακριβειών: Στην εκπομπή της 22.10.2020, ο παρουσιαστής προσπαθεί να ανακαλέσει όσα είπε στην εκπομπή της προηγούμενης ημέρας σχετικά με το θάνατο του Ζακ Κωστόπουλου λέγοντας ότι, σχετικά με την τοξικομανία, θα αποφανθεί η δικαιοσύνη *(Το λάθος μου ήταν… ότι μπήκα στο αν ήταν τοξικομανής ή όχι. Θα τα πει η δικαιοσύνη)*. Επίσης σχετικά με την είσοδο του θανόντος στο χώρο του κοσμηματοπωλείου, ο παρουσιαστής χρησιμοποιεί τη φράση «βρέθηκε» *(Εγώ το μόνο που είπα ήταν το εξής: Ότι δεν έπρεπε να εξελιχθεί έτσι. Βρέθηκε μέσα σε ένα μαγαζί αυτός ο άνθρωπος;)* διορθώνοντας τη φράση «*μπήκε να ληστέψει…, μπήκε να κάνει διάρρηξη…)*. Τέλος ζητά συγγνώμη από την οικογένεια του θανόντος λέγοντας: *«Αν πίκρανα την οικογένεια, θα πω, ζητώ συγγνώμη. Αν πίκρανα την οικογένεια του Ζακ Κωστόπουλου, θα πω, ζητώ συγγνώμη…. Εγώ τιμώ τον συχωρεμένο, δηλαδή εννοώ, τιμώ τον πεθαμένο και την οικογένειά του…».*

γ) Επί τη βάσει των ανωτέρω: **i)** Μετά τη διορθωτική εκπομπή, γίνεται δεκτό ότι ο παρουσιαστής δεν εκφράστηκε απαξιωτικά για τον θανόντα με σκοπό να προσβάλει τη μνήμη του αλλά κυρίως ήθελε να καταδείξει τον λανθασμένο τρόπο χειρισμού της υπόθεσης της εισόδου του Ζακ Κωστόπουλου στο κατάστημα κοσμημάτων, ήτοι να στηλιτεύσει την αυτοδικία των παρισταμένων αντί της ορθής ενέργειας να κληθεί και να επιληφθεί η αστυνομία (οπότε ενδεχομένως η εξέλιξη της υπόθεσης να μην επέφερε ως αποτέλεσμα το θάνατο του ανθρώπου). Εξάλλου ο παρουσιαστής ζήτησε συγγνώμη από την οικογένεια του θανόντος για να δείξει ότι τιμά και σέβεται τη μνήμη του **ii)** Όσον αφορά τη μετάδοση ανακριβών πληροφοριών, παρόλο που ο παρουσιαστής δηλώνει ότι ο θανών «βρέθηκε» στο κατάστημα κοσμημάτων, δεν αναιρεί ότι ο θανών εισήλθε για να ληστέψει ή να κάνει διάρρηξη δεδομένου ότι, κατά το χρόνο μετάδοσης της εκπομπής, δεν είχε καταστεί σαφές για ποιο λόγο είχε

[15] Εφημερίδα «Καθημερινή» της 19.11.2018: «Καθαρές για ναρκωτικά και αλκοόλ οι τοξικολογικές εξετάσεις του Ζακ Κωστόπουλου»

εισέλθει στο κατάστημα ο Ζακ[16]. Επίσης, σχετικά με το θέμα της φερόμενης τοξικομανίας του θανόντος,, ήταν ήδη γνωστό (από το 2018) ότι τα αποτελέσματα των τοξικολογικών και ιστολογικών εξετάσεων στη σορό του Ζακ (για τα οποία έγινε και επανέλεγχος)[17] δεν επιβεβαίωσαν τη χρήση ναρκωτικών ή άλλων ουσιών.

ΙΙΙ. Υπαγωγή

Ενόψει των ανωτέρω, η Ολομέλεια αποφασίζει ομοφώνως ότι η εγκαλουμένη εταιρεία δεν τέλεσε την παράβαση της προσβολής μνήμης νεκρού και απαλλάσσει αυτήν της σχετικής κατηγορίας.

Η Ολομέλεια αποφασίζει ομοφώνως ότι η εγκαλουμένη εταιρεία παραβίασε τις διατάξεις της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας σχετικά με τη μετάδοση ανακριβών ειδήσεων και πληροφοριών. Επομένως πρέπει να επιβληθεί στην εγκαλουμένη διοικητική κύρωση.

Επιβάλλει ομοφώνως τη διοικητική κύρωση της σύστασης.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ Η ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

Δέχεται ομοφώνως ότι η εγκαλουμένη εταιρεία δεν παραβίασε τη ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία ως προς την προστασία μνήμης νεκρού και απαλλάσσει αυτήν της σχετικής κατηγορίας.

Δέχεται ομοφώνως ότι η εγκαλουμένη εταιρεία παραβίασε τις διατάξεις της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας σχετικά με τη μετάδοση ανακριβών ειδήσεων και πληροφοριών, κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό.

---

[16]Σύμφωνα με το δημοσίευμα της 3.10.2018 https://www.news247.gr/ellada/vinteo-ntokoumento-o-zak-kostopoulos-dexthike-trampoukismo-ligo-prin-bei-sto-kosmimatopoleio/, ο Ζακ Κωστόπουλος δέχθηκε τραμπουκισμό πριν μπει στο κοσμηματοπωλείο και συνεπώς δεν εισήλθε για να κλέψει αλλά για να προστατευθεί.

[17]Σύμφωνα με το δημοσίευμα της 13.2.2019 https://omniatv.com/853444894/katatethike-minysi-anthropoktonia-mesiti-kosmimatopoli/, τα αποτελέσματα του επανελέγχου των ιστολογικών και τοξικολογικών εξετάσεων του θύματος…συμπίπτουν με τις πρώτες εξετάσεις που περιλήφθηκαν στο ιατροδικαστικό πόρισμα.

Επιβάλλει, ομοφώνως, στην εταιρεία με την επωνυμία «ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΝΤΟΤ ΚΟΜ ΑΝΩΝΥΜΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ», ιδιοκτήτρια του ιδιωτικού ραδιοφωνικού σταθμού με τον διακριτικό τίτλο «ΣΚΑΪ 100,3 FM» Νομού Αττικής, τη διοικητική κύρωση της σύστασης, όπως τηρεί τις εκ της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας υποχρεώσεις της σχετικά με την αληθή και ακριβή μετάδοση των γεγονότων και πληροφοριών.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε την 9η Σεπτεμβρίου 2025 και δημοσιεύτηκε την 2α Ιουνίου 2026.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Ε.Σ.Ρ. Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΥΤΕΡΠΗ ΚΟΥΤΖΑΜΑΝΗ – ΔΡΙΛΙΑ ΕΛΕΝΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ